

Forslag til 3 undervisningsforløb i billedkunst C

1. Køn og kønsopfattelse
i mellemkrigstiden
2. Byliv og urbanisering
– nye udtryk i kunsten
3. National identitet

Frihedens Fald Kunsten i Tyskland 1910 – 1945

Mesterværker fra
Neue Nationalgalerie, Berlin

03.10.2026 –
21.02.2027

Christian Schad, *Sonja*, 1928 © Neue Nationalgalerie, Stiftung Preußischer Kulturbesitz, Berlin / Photo: Jörg P. Anders

Tankerne bag de 3 forløb:

Forløbene er udviklet som forslag til undervisningen i billedkunst på C-niveau på HF og evt STX. Særligt i undervisningen med HF-elever kan det være en udfordring at finde et teoretisk niveau, som både udfordrer elevernes faglige niveau, men samtidig kan afspejle og tydeliggøre deres livsverden. Ideen bag disse forløb er derfor bl.a. inspireret af Hartmut Rosas begreb om resonans, og forsøger desuden at tydeliggøre billedkunsthæftets almentdannende dimension gennem kombinationen af den faglige analyse og arbejdet med karakterdyder.

Udviklingsarbejdet har bestået i at finde tematikker og emner, som kan inspirere HF-eleverne, så de (udover den faglige) ligeledes kan anvende deres egen erfaringsverden som forudsætning.

Der tages udgangspunkt i teorier, analytiske vinkler og forslag til værktøjer, som forbinder værkerne i udstillingen med elevernes livsverden, og giver derudover mulighed for at koble til begrebet karakterdannelse. For hvert forløb gives forslag til forløbstematik, analytiske vinkler samt til materialer. Forløbene er opbygget ud fra TAP-metoden (Teori - analyse - praksis) og der foreslås derfor temaer, som kunne være udgangspunkter for en undersøgelse med udstillingen som centralt element.

1. Køn og kønsopfattelse i mellemkrigstiden

Forslag til undervisningsforløb for elever med billedkunst C

Formål og idé med forløbet:

Én af de store markører for de mange opbrud i starten af det 20. århundrede, er synet på kvinder. I Danmark fik kvinderne stemmeret i 1915, og kort tid senere, i 1918, indførtes retten også i Tyskland. Af de værker, der udstilles i udstillingen *Frihedens Fald*, er også portrætter, herunder af kvinder – såvel som mænd. Det bemærkelsesværdige ved disse er den iscenesættelse, kvinderne i værkerne er udsat for. Flere af værkerne fremstiller nærmest androgyne skikkelser, andre følger en billedkunstnerisk motivisk tradition og fremstiller nøgne, undertiden badende, eller blot poserende kvindeskikkelser.

Et spørgsmål, som kunne være værd at undersøge med eleverne er, hvad der lå til grund for dette nye blik på kvinder – og mænd? Hvilke opbrud i tidens kønsopfattelse var der tale om, og hvordan kan dette forstås i en senmoderne sammenhæng? Hvad er fællesnævnerne mellem datidens gryende feminisme og vores dages 4.-bølge af samme?

Undersøgelsen kunne tage udgangspunkt i rettigheder og ligestilling, men et tema som queerteori og/eller kønnede blikke kunne med fordel inddrages.

Materialer/lærerressourcer, som kan benyttes til hf-elever:

EU-støttet hjemmeside om kvinders historie:

<https://www.europeana.eu/da/stories/votes-for-women>

Dansk Kvindesamfund: <https://www.danskkvindesamfund.dk/ligestillingsemner>

Podcastserie om køn og ligestilling: <https://fashionforum.dk/2024/07/05/5-podcasts-der-goer-dig-klogere-paa-koen-ligestilling-og-skoenhedsideal/>

1. Køn og kønsopfattelse i mellemkrigstiden

Faglige begreber – læreplan og almindannelse, som forløbet berører:

Læreplanens krav omhandler såvel skelnen imellem personlig smag og analytisk tilgang, kendskab til udvalgte kunsthistoriske perioder, anvendelse af relevant faglig terminologi, at kunne mestre at kunne tale om og ved hjælp af visuelle og rumlige virkemidler, samt at behandle emner i samspil med andre fag. Disse mål er forsøgt imødekommet med forløbet med det ekstra faglige bånd, som arbejdet med karakterdyderne bidrager med.

Karakterdyder – hvordan arbejdes der med dette fokus i forløbet:

Hvad er der på spil, når vi taler om køn og kønsidentitet?

Eleverne udfordres, udover at skulle arbejde fagligt med læreplansmålene, til at tage stilling til forløbets problematik. Udgangspunktet er her at drage nytte af elevernes eget ståsted i livet og inddrage den umiddelbare relevans i udforskning af de værker, de oplever i udstillingen. Hvordan afkoder de billederne? Hvilken aktualitet og hvilke karakterdyder (eller mangel på samme) kan eleverne tale om i billederne?

Forslag til inddragelse af arbejdet med karakterdannelse: Filosofisk undrivingsværktøj: <https://www.karakterdannelse.dk/undrivingsv%C3%A6rkt%C3%B8j>

Metoder i forløbet, samt forslag til hvordan besøg på ARoS placeres i forløbet:

Forløbet lægger op til at berøre alle tre analytiske niveauer i billedkunstoffet: formanalyse, betydningsanalyse og socialanalyse. Gennem en performativ tilgang med de foreslåede øvelser inddrages en kropslig erfaring med den teori, eleverne har gennemgået forud for besøget.

Med inddragelse af analysemetoder og øvelser træner eleverne deres analytiske blik og øver sig i at koble den oplevede kunst med deres umiddelbare erfaring/oplevelse af relevans og den teori, de har gennemgået hjemme på skolen.

Besøget anbefales som en del af analysedelen, og er tænkt som midt i forløbet.

1. Køn og kønsopfattelse i mellemkrigstiden

Materialer: praktiske øvelser under besøget i udstillingen:

- "rollespil" – anvend de gennemgåede historiske træk til et lille rollespil.
- Hvad sker der med et portræt, hvis den afbildede har direkte øjenkontakt med beskueren? Fotografér hinanden i forskellige portrætopstillinger og tal om, hvordan I opfatter dette.

2.

Byliv og urbanisering – nye udtryk i kunsten

Forslag til undervisningsforløb for elever med billedkunst C

Formål og idé med forløbet:

Hele modernismebølgen i det europæiske kulturliv i starten af det 20. århundrede markerer både brud med traditioner, men ligeledes bekymring og endda frustration over en tid med massive teknologiske landvindinger, urbanisering og unge, vakkelvorne demokratier. Værkerne i udstillingen lægger op til en ny forståelse af den rolle, kunsten spillede, og det kan ses i den måde, både mennesker og arkitektur, fremstilles. I forløbet er det menneskets nye position som både frigjort, men også fanget af friheden, der undersøges med eleverne – opbruddet med kendte værdier, nye teknologier og mennesket som skal genopfinde sig selv. Af værkerne i udstillingen tages der særligt højde for strømninger "new objectivity" (Neue Sachlichkeit) og "modes of abstraction" (et rum fyldt med mange forskellige kunstretninger), da urbanisering er et tydeligt tema i værkerne.

Materialer/lærerressourcer:

Københavns Universitet: Podcast om bylivets udvikling i Danmark:
<https://podcasts.apple.com/fr/podcast/da-danskerne-flyttede-til-byen-liv-og-sprog-i-bev%C3%A6gelse/id1774692002?i=1000747247959>

DR.dk, udsendelse om bylivets mester: Jan Gehl:
https://www.dr.dk/drtv/serie/byernes-mester_403861

Bog om etiske overvejelser i den kreative proces:
Birkler, Jakob, Kreativ etik, Hans Reitzels Forlag, 2019 (1. udg.)

Eksempel på byplanlægning og de overvejelser, der skal foretages af en kommune om anvendelse af AI: <https://faellesomaarhus.aarhus.dk/digitalisering-og-ai>

Realdania har ressourcer, der kan inddrages i forhold til tema om byliv og -udvikling, fx https://issuu.com/realdania.dk/docs/1927_danske_byer_en_historisk_gennemgang_d

Center for Karakterdannelse: samtalekort: <https://www.karakterdannelse.dk/samtalekort>

Faglige begreber – læreplan og almindannelse, som forløbet berører:

Læreplanens krav omhandler såvel skelnen imellem personlig smag og analytisk tilgang, kendskab til udvalgte kunsthistoriske perioder, anvendelse af relevant faglig terminologi, at kunne mestre at kunne tale om og ved hjælp af visuelle og rumlige virkemidler, samt at behandle emner i samspil med andre fag. Disse mål er forsøgt imødekommet med forløbet med det ekstra faglige benspænd, som arbejdet med karakterdyderne bidrager med.

Karakterdyder – hvordan arbejdes der med dette fokus i forløbet:

I forløbet arbejdes der med menneskets rolle i verden, og hvordan vi kan opleve teknologien som dilemmafyldt.

Karakterdannelse i en medialiseret verden omhandler det at give eleverne redskaber, som hjælper dem ind i verden (og ud af skærmen). I forløbet kan man derfor med fordel diskutere etiske dilemmaer.

Et forslag til bearbejdning kunne være inddragelse af samtalekort om karakterdannelse og -dyder for herigennem at diskutere om menneskets rolle er under forandring med AI som ny med- eller modspiller?

Metoder i forløbet, samt forslag til hvordan besøg på ARoS placeres i forløbet:

Forløbet lægger op til at berøre alle tre analytiske niveauer i billedkunstoffet: formanalyse, betydningsanalyse og socialanalyse.

Introduktion til temaet om urbanisering kan fx bearbejdes ud fra en fænomenologisk tilgang. Byens blandede arkitektur og skyline, hvor sanserne bombarderes af lys, lyde, materialer og farver i en, samlet set, uensartet oplevelse kan erfares i en byvandring med fotosafari. For eleverne bliver relevansen tydelig, når de selv er vidner til mangfoldigheden og konfronteres med byens kakofoniske udtryk. Et besøg i udstillingen kvalificeres af deres egne erfaringer og gør relevansen tydeligere.

Materialer – praktiske øvelser under besøget i udstillingen:

- Forslag til praktisk øvelse: "brug luppen" – detalje på udvalgt værk (form- og/eller betydningsanalytiske værktøjer) Objekter og betydninger: hvilken rolle spiller attributter i værkerne?
- Øvelse med simultanperspektiv: Fotografierne fra fotosafarien klippes i stykker og sættes sammen i collage stil på nye måder.

3.

National identitet

Forslag til undervisningsforløb for elever med billedkunst C

Formål og idé med forløbet:

Forløbets omdrejningspunkt er en undersøgelse af den tyske modernisme med fokus på den situation, man i mellemkrigstiden befandt sig i.

Hvordan viser værkerne tendenser, som kan hjælpe os med at forstå det kaos, som opstod efterfølgende? De tendenser, den tyske modernisme betegner, er dels en søgen væk fra den følelsesladede ekspressionisme, dels en kritik af de eksisterende tendenser, urbanisering og menneskets rolle. Eleverne inviteres med ind i værkernes beskrivelse af det dagligdags, og på mange måder et spejl af den tid, de afbilder.

En oplagt undersøgelse kunne være af den spændvidde i forskellige gengivelsesstrategier, udstillingens værker rummer.

Materialer/lærerressourcer, som også kan bruges til elever:

Almindeligt undervisningsmateriale om national identitet i Danmark (1800-tallet, Guldalder mv.)

Om modstanden mod nazismen i mellemkrigstiden: <https://folkedrab.dk/temaer/modstand/tysk-modstand-mod-nazismen-1933-45>

Til alle forløb, men måske særlig aktuelt til dette: <https://www.dr.dk/nyheder/kultur/historie/serie-genopliver-vild-epoke-foer-hitlers-jerngreb-var-der-fest-og-bar-roev-i> artikel, som viser mange eksempler på kulturelle strømninger i Weimarrepublikken, og med henvisning til TV-serien Baby-lon/Berlin, (2017-2022)

Videnskab.dk: <https://videnskab.dk/kultur-samfund/krudt-kugler-og-kultur-haard-magt-er-ikke-nok-hvis-vi-skal-klare-os-igennem-krisetider/>

Faglige begreber – læreplan og almindannelse, som forløbet berører:

Læreplanens krav omhandler såvel skelen imellem personlig smag og analytisk tilgang, kendskab til udvalgte kunsthistoriske perioder, anvendelse af relevant faglig terminologi, at kunne mestre at kunne tale om og ved hjælp af visuelle og rumlige virkemidler, samt at behandle emner i samspil med andre fag. Disse mål er forsøgt imødekommet med forløbet med det ekstra faglige bånd, som arbejdet med karakterdyderne bidrager med.

Karakterdannelse – hvordan arbejdes der med dette fokus i forløbet:

Inddragelse af forskellige perspektiver på, hvad dannelse betyder – i elevhøjde.

I dette forløb er der særligt fokus på karakterdyderne og en diskussion af det gode menneske. Tag gerne udgangspunkt i udgivelsen *Karakterdannelse - højnelse til humanitet*, Klim, 2025.

Undervisningsmateriale: "Et ordentligt skænderi", Center for Karakterdannelse:
<https://www.karakterdannelse.dk/et-ordentligt-sk%C3%A6nderi>

Metoder i forløbet, samt forslag til hvordan besøg på ARoS placeres i forløbet:

Forløbet lægger op til at berøre alle tre analytiske niveauer i billedkunstoffet: formanalyse, betydningsanalyse og socialanalyse.

Besøget anbefales som en del af analysedelen, og er tænkt som midt i forløbet. Særligt i dette forløb er det dog oplagt at arbejde tværfagligt og alliere sig med en historieunderviser (eller benytte sig af de foreslåede materialer/ressourcer)

Materialer: praktiske øvelser under besøget i udstillingen:

- Symboljagt
- Balancekort (Center for Karakterdannelse): begreber, som skal diskuteres i forhold til "for lidt" og "for meget" (eksempel: kan man være for tillidsfuld? Eller for lidt tillidsfuld?)
<https://www.karakterdannelse.dk/balancekort>

Forslag til litteratur på tværs af forløb (udover selvvalgt lærebogsmateriale):

- Andersen & Porse, TAP – Teori til analyse og praksis i billedkunst, Praksis, 2021
- Fer, Briony et al., Realism, Rationalism, Surrealism – Art between the Wars, Yale, 1993
- Grundtvigsk Forum/Center for Karakterdannelse: <https://www.karakterdannelse.dk/et-ordentligt-sk%C3%A6nderi>
(Obs: materialet er under fortsat bearbejdelse til ungdomsuddannelserne)
- Mortensen, Jonas Norgaard (red.), Karakterdannelse – højnelse til humanitet, Forlaget Klim, 2025
- Rosa, Hartmut og Endres, Wolfgang, Resonanspædagogik, når det knitrer i klasseværelset, Hans Reitzels Forlag, 2017
- Sperber, Dan & Wilsen, Deidre, Relevance: Communication and Cognition, 1986, Blackwell, Oxford